

Смалюк Т.В.

Прокуратура Волинської області

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ НАКЛАДЕННЯ АРЕШТУ НА МАЙНО В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті досліджено процесуальний порядок накладення арешту на майно в кримінальному провадженні. Проаналізовано нормативну базу щодо застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження. Акцентовано увагу на формі та змісті клопотання про арешт майна, правовій підставі арешту майна.

Зроблено висновок, що виокремлення законодавцем у законі попереднього арешту майна за рішенням Директора Національного антикорупційного бюро України (або його заступника) є порушенням норм Конституції та КПК України, які регулюють застосування відповідних примусових заходів. Зазначено на недоцільності й неефективності збільшення кількості органів розслідування в кримінальному провадженні.

На підставі аналізу судової практики виокремлено процесуальні порушення з боку слідчого судді, які допускаються під час розгляду клопотання про арешт майна. Акцентовано увагу на недопущенні під час досудового розслідування зловживань, пов'язаних із довготривалим арештом майна.

Досліджено питання виконання слідчим, прокурором ухвали про арешт майна, визначення її чіткої процесуальної форми. Проаналізовано питання скасування й повноцінного поновлення права власника або володільця на відчуження, розпорядження та/або користування майном. Виокремлено проблемні питання зняття арешту з майна в разі прийняття слідчим, прокурором рішення про закриття кримінального провадження.

Акцентовано увагу на підвищенні ролі й значення слідчого, прокурора, слідчого судді, суду в питаннях забезпечення повноцінної реалізації прав власності особи під час накладення арешту на майно, а також удосконалення процесуальних гарантій. З метою побудови логічних і чітких дій з боку обвинувачення, слідчого судді, суду в разі необхідності накладення арешту на майно надано відповідні пропозиції до кримінального процесуального законодавства України.

Ключові слова: кримінальне провадження, арешт майна, право власності, учасники кримінального провадження, скасування арешту майна.

Постановка проблеми. У кримінальному провадженні вагомим значенням набуває не лише своєчасне виявлення, розкриття, якісне розслідування вчинених кримінальних правопорушень, а й дотримання й забезпечення процесуальних прав учасників провадження під час застосування відповідних примусових заходів, які в Кримінальному процесуальному кодексі (далі – КПК) України визначено заходами забезпечення кримінального провадження. Їх упровадження, оновлена система та порядок застосування поступово наближують національне законодавство до європейських стандартів утвердження верховенства права, законності й інших засад у практичній діяльності органів правопорядку. Новітня система заходів забезпечення кримінального провадження під час досудового розслідування та судового провадження чинить особливий забезпечувальний, загальнопопереджувальний і спеціально-превен-

тивний вплив на поведінку відповідних учасників провадження, спрямована на подолання негативних явищ, що можуть перешкоджати або перешкоджають здійсненню кримінального провадження, забезпечує його дієвість.

Кримінальне процесуальне законодавство України чітко визначає кожний захід забезпечення кримінального провадження та коло суб'єктів, стосовно яких він може застосовуватися. Разом із тим сьогодні проблемним питанням стає процесуальний порядок накладення арешту на майно, дотримання балансу у виконанні завдань охорони прав власника (володільця) майна й ефективної боротьби зі злочинністю, відновлення порушених майнових відносин унаслідок учиненого кримінального правопорушення чи зняття арешту з майна. Незважаючи на позитивні зміни в процесуальному законодавстві щодо застосування ззна-

ченого заходу, залишаються численними прогалини, які все ж таки необхідно усунути.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

На сучасному етапі розвитку процесуальної науки проблеми накладення арешту на майно вивчали О.В. Верхогляд-Герасименко, І.А. Галась, П.Д. Денисюк, О.В. Капліна, А.С. Котова, Л.М. Лобойко, О.І. Марочкін, М.А. Погорецький, В.В. Рожнова, О.Ю. Тагаров, В.М. Тертишник, Л.Д. Удалова й інші. Проте натепер як серед науковців, так і серед практиків не існує однозначного розуміння сутності арешту майна, особливостей правообмежувальних заходів, які мають застосовуватися до власника (володільця) майна, і чіткого визначення підстав зняття арешту з майна.

Постановка завдання. Мета статті полягає у формуванні сучасної моделі правового регулювання діяльності сторони обвинувачення, слідчого судді, суду щодо накладення арешту на майно, розробленні на цій основі рекомендацій з удосконалення кримінального процесуального законодавства України та практики його застосування.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Необхідність у прийнятті рішення про арешт майна може виникнути під час як досудового розслідування, так і судового провадження. Відповідно до ч. 1 ст. 170 КПК України, арештом майна є тимчасове, до скасування в установленому КПК порядку, позбавлення за ухвалою слідчого судді або суду права на відчуження, розпорядження та/або користування майном, щодо якого існує сукупність підстав чи розумних підозр уважати, що воно є доказом злочину, підлягає спеціальній конфіскації в підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, третіх осіб, конфіскації в юридичної особи для забезпечення цивільного позову, стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди, можливої конфіскації майна.

Під час досудового розслідування сторони обвинувачення у вирішенні питання щодо застосування цього заходу необхідно керуватися відповідною доказовою базою, що вказує на причетність конкретної особи до злочинної діяльності або можливий злочинний характер походження конкретного майна, чи нормами закону, які передбачають матеріальну відповідальність особи за дії підозрюваного. Рішення про арешт майна в кожному випадку набуває індивідуальної специфіки і змісту, що передусім виявляється в предметі, підставах заявлених вимог, обставинах, які підлягають доказуванню, меті, завданнях і правових наслідках задоволення заявлених вимог.

Згідно з ч. 2 ст. 171 КПК України, клопотання про арешт майна має складатися за відповідною формою та містити конкретний зміст. До клопотання мають додаватися оригінали або копії документів, матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує свої доводи. Зокрема, можуть додаватися копії протоколів слідчих (розшукових) дій, висновків експертиз та інших документів, що підтверджують необхідність та обґрунтованість застосування досліджуваного нами заходу забезпечення кримінального провадження, у яких містяться відомості про наявність майна, яке підлягає арешту, його вартість та інші значимі обставини, без яких накладення арешту на майно вважатиметься неприпустимим. До клопотання слідчого, прокурора про застосування відповідного заходу також додається витяг із ЄРДР щодо кримінального провадження, у рамках якого подається клопотання (ч. 6 ст. 132 КПК України).

Правовою підставою арешту майна є ухвала слідчого судді, яка постановляється за клопотанням прокурора, слідчого, погодженим прокурором, цивільного позивача. Винятком цієї вимоги є положення ч. 9 ст. 170 КПК України, згідно з яким передбачена можливість попереднього арешту майна за рішенням Директора НАБУ (або його заступника), погодженим прокурором. Такий захід застосовується строком до 48 годин. Невідкладно після прийняття такого рішення, але не пізніше ніж протягом 24 годин прокурор звертається до слідчого судді з клопотанням про арешт майна.

З приводу механізму попереднього арешту майна І.В. Гловюк зазначила, що він із таким самим успіхом може застосовуватися в різних кримінальних провадженнях у разі необхідності забезпечення цивільних позовів і видається логічним, зокрема, у випадках, за яких прокурор пред'являє позов в інтересах держави, а також в інтересах громадян, які через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самостійно захистити свої права. Цей захід допоможе оперативно перешкоджати ризикам запобігання можливості приховування, пошкодження, псування, зникнення, втрати, використання, перетворення, пересування, передачі, відчуження майна [1, с. 158, 159].

Разом із тим, на нашу думку, вищевказана норма, якщо порівнювати, наприклад, із нормами, що регулюють превентивне затримання в районі проведення антитерористичної операції, є черговим порушенням законодавцем норм Конституції та КПК України, які регулюють застосування

відповідних примусових заходів та обмежують конституційні права громадян, а тому має бути виключена із закону. Причин цьому декілька. По-перше, серед визначених у ч. 2 ст. 131 КПК України заходів забезпечення кримінального провадження попереднього арешту не передбачено, так само як і не визначено механізму його реалізації. По-друге, делегування повноважень прокурору щодо погодження такого клопотання суперечить ч. 1 ст. 16 КПК України та ст. 41 Конституції України, відповідно до яких позбавлення або обмеження права власності під час кримінального провадження здійснюється лише на підставі вмотивованого судового рішення. По-третє, законом не визначено форму й зміст рішення Директора НАБУ чи його заступника щодо накладення попереднього арешту на майно або кошти на рахунках фізичних або юридичних осіб у фінансових установах і процедуру погодження цього рішення прокурором. По-четверте, не зрозуміло, які невідкладні випадки мають виникнути під час застосування попереднього арешту, що на практиці може призводити до зловживань під час його застосування. І, нарешті, по-п'яте, законом кількісно не обмежено накладення попереднього арешту на майно, що знову ж таки може сприяти певним зловживанням, пов'язаним із неодноразовим його застосуванням.

Загалом уважаємо, що створення великої кількості органів розслідування довело свою неефективність. Особливо це стосується роботи НАБУ – органу, до якого як у практиків, так і в науковців виникає багато запитань, у тому числі й щодо його ефективності й результативності. Наприклад, за даними Державної казначейської служби, за перший квартал 2020 р. в корупціонерів конфісковано всього 14 тис. грн. [2]. У такому разі виникає риторичне питання щодо доцільності існування НАБУ й слухного часу з метою економії державних ресурсів і підвищення ефективності боротьби зі злочинністю його ліквідації, створивши окремий антикорупційний підрозділ (департамент), але в структурі ДБР.

З погляду захисту інтересів особистості, законності обмеження прав та інтересів відповідних фізичних чи юридичних осіб у разі накладення арешту на майно особливе значення має процесуальний порядок розгляду й вирішення цього питання слідчим суддею. Так, відповідно до вимог ст. ст. 94, 132, 173 КПК України, слідчий суддя має враховувати наявність обґрунтованої підозри щодо вчинення злочину та достатність доказів, що вказують на вчинення злочину; правові під-

стави арешту майна; наслідки арешту майна для третіх осіб; розумність і співмірність обмеження права власності завданням кримінального провадження тощо.

Слідчий суддя, приймаючи відповідне рішення, має забезпечити справедливий баланс між загальним інтересом суспільства та вимогами захисту основоположних прав конкретної особи. Необхідність досягнення такого балансу відображена в структурі статті 1 Першого протоколу Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. Необхідного балансу не досягнути, якщо на відповідну особу буде покладено надмірний тягар. Іншими словами, має існувати обґрунтоване пропорційне співвідношення між засобами, які застосовуються, і метою, яку прагнуть досягти [3].

Згідно із законодавством, строк розгляду слідчим суддею, судом клопотання про арешт майна становить не пізніше двох днів із дня його надходження до суду за участю осіб, визначених у ч. 1 ст. 172 КПК України. Виклик слідчим суддею, судом власника майна для розгляду клопотання про арешт тимчасово вилученого майна є обов'язковим. Згідно з ч. ч. 1 і 2 статті 172 КПК України, якщо це необхідно з метою забезпечення арешту майна клопотання про арешт може розглядатися без виклику власника майна, але така вимога не поширюється саме на випадки розгляду клопотання про арешт тимчасово вилученого майна. Разом із тим аналіз судової практики свідчить про непоодинокі випадки неповідомлення відповідним учасникам кримінального провадження про майбутнє судове засідання з приводу вирішення питань щодо накладення арешту на майно (наприклад, ухвала Печерського районного суду міста Києва від 21 серпня 2019 року у справі № 757/44462/19-к, № 428/8832/19, ухвала Печерського районного суду міста Києва від 12 червня 2019 року у справі № 757/30182/19-к).

Такі порушення закону з боку слідчого судді призводять до неповного дослідження обставин кримінального провадження, позбавляють власника або володільця майна можливості навести аргументи й заперечення на користь своєї позиції. Крім того, слідчий суддя припускається процесуального порушення, що перебуває в причинному зв'язку з протиправним обмеженням права власності на арештоване майно як основоположного права людини в розумінні статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. Автоматично дії слідчого судді спричиняють порушення права на захист, а також основоположних засад кримінального

провадження – законності й диспозитивності. У подальшому бездіяльність слідчого судді стає підставою для скасування ухвал про арешт і притягнення винних до дисциплінарної відповідальності. Сьогодні зазначені практика та позиція вже сформовані як Вищою радою правосуддя, так і Верховним Судом (справи № 757/16343/16-к, № 757/16346/16-к, № 757/16351/16-к, Постанова Великої палати Верховного Суду від 5 вересня 2019 року № 11-375cap19) [4].

З метою недопущення в подальшому в судовій практиці таких порушень, однозначного розуміння відповідних норм уважаємо за доцільне ч. 1 ст. 172 КПК України доповнити таким реченням: «Слідчий суддя, суд зобов'язаний повідомити зазначеним особам про дату, час і місце розгляду клопотання».

Проведене нами узагальнення судової практики розгляду клопотань про арешт майна дало можливість виокремити й інші помилки слідчих суддів, а саме ігнорування норм щодо розумності та спільномірності обмеження права власності, наслідків, спричинених арештом майна, для підозрюваного чи третіх осіб. На практиці непоодинокими стають випадки накладення арешту на кошти юридичних осіб, що паралізує їхню повноцінну господарську діяльність, викликає накопичення заборгованості із заробітної плати, незважаючи на те що у власності підприємства, наприклад, перебуває кілька об'єктів нерухомого майна, вартість яких є спільномірною з розміром заподіяної кримінальним правопорушенням матеріальної шкоди.

Зазначимо, що за результатами судового засідання слідчий суддя має право або задовольнити клопотання слідчого про накладення арешту на майно, або відмовити в задоволенні клопотання.

У разі задоволення клопотання слідчого строк дії відповідного заходу забезпечення законом не визначено, що на практиці призводить до зловживань, пов'язаних із довготривалим утримуванням заарештованого майна. Так, згідно з аналізом судового реєстру, арешт майна в межах досудових розслідувань, наприклад, відповідно до ст. 212 Кримінального кодексу України, триває в середньому 3,5 місяця [5]. Водночас цей строк зупинки компанії здатний суттєво зашкодити її господарській діяльності.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, аналізуючи зазначене вище питання, у пп. 11 п. 2.6 Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забез-

печення кримінального провадження від 7 лютого 2014 року указав, що, згідно з ч. 1 ст. 170 КПК України, арешт майна передбачає тимчасове, до скасування в установленому цим Кодексом порядку, позбавлення права на відчуження, розпорядження та/або користування майном. Проте зазначення в ухвалі про арешт майна строку її дії за аналогією з ухвалою про тимчасовий доступ до речей і документів є необґрунтованим, оскільки мета арешту майна полягає в забезпеченні можливості його конфіскації або цивільного позову. Слідчий суддя на момент розгляду клопотання про арешт майна не має жодних підстав для визначення часових меж необхідності забезпечення можливої конфіскації даного майна або цивільного позову (фактично ухвалення обвинувального вироку стосовно особи). Отже, зазначення в ухвалях про арешт майна строку її дії не сприятиме досягненню завдань кримінального провадження, які забезпечуються таким заходом, як арешт майна [6].

Як бачимо, зазначена вище специфіка досліджуваного нами заходу забезпечення кримінального провадження нерідко породжує безправність як фізичних, так і юридичних осіб перед державою чи силовими органами в разі його застосування.

Відповідно до ст. 175 КПК України, ухвала про арешт майна виконується слідчим, прокурором негайно, але законодавець не визначає порядок виконання ухвали слідчого судді про арешт майна, яке тимчасово не вилучалося. Ми погоджуємося з Л.Д. Удаловою, О.В. Білоусом, що порядок виконання ухвали про арешт майна повинен мати чітку законодавчо визначену процесуальну форму, а також із тим, що з метою забезпечення виконання рішення суду про арешт майна варто передбачити можливість проведення обшуку, у тому числі житла чи іншого володіння особи [7, с. 113, 114].

Оцінюючи законність накладення арешту на майно, варто враховувати, що ст. 174 КПК України передбачено процесуальний порядок його скасування й повноцінного поновлення права власника або володільця на відчуження, розпорядження та/або користування майном. Водночас у разі незменшення ризиків, які стали підставою накладення арешту на майно, наведених стороною обвинувачення доводів щодо недоцільності його скасування, слідчий суддя може прийняти рішення про відмову в задоволенні клопотання власника майна (його представника) про скасування арешту в порядку ст. 174 КПК України.

Найпоширенішими підставами для відмови є такі, як арештоване майно визнано речовим доказом у справі, досудове слідство триває й у подальшому може виникнути необхідність у проведенні експертиз і процесуальних дій з указаним майном; до клопотання про скасування арешту майна не долучено ухвалу слідчого судді, якою арешт на майно був накладений; заявником не доведено право власності на арештоване майно; обґрунтованість накладення арешту на майно, належне заявнику, уже перевірено іншим слідчим суддею, а доказів, які б свідчили про те, що в рамках кримінального провадження відпала потреба в арешті майна, особою, яка звернулася з клопотанням, слідчому судді не надано [3].

Заслугує на увагу також проблема, за якої під час досудового розслідування закрито кримінальне провадження, а питання зняття арешту з майна не вирішено. Відповідно до закону, рішення про закриття кримінального провадження на цій стадії може прийняти як слідчий, так і прокурор залежно від визначених підстав (ч. 4 ст. 284 КПК України). Проте, на відміну від прокурора, у слідчого немає повноважень щодо зняття арешту з майна, він не є суб'єктом звернення з клопотанням про скасування арешту майна. Прокурор водночас із винесенням постанови про закриття кримінального провадження має скасувати арешт майна, якщо воно не підлягає спеціальній конфіскації, але, як ми вже зазначили, таке рішення не завжди приймається. На нашу думку, необґрунтоване збереження арешту на майно є протиправним і тривалим порушенням права власності, яке має бути відновлено.

Захисник чи власник майна, як свідчать численні випадки судової практики, усе ж таки звертається до слідчих суддів з метою скасування арешту на майно в порядку ч. 1 ст. 174 та п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України. Водночас деякі слідчі судді відмовляють у задоволенні скарг і клопотань, інші – задовольняють, посилаючись на загальні засади кримінального провадження (ч. 6 ст. 9 КПК України) та на Конвенцію про захист прав і основоположних свобод.

Вивчення даних Єдиного державного реєстру судових рішень доводить, що чимало звернень з клопотанням про скасування арешту на майно до слідчого судді подаються в порядку ст. 174 КПК України. Наприклад, в ухвалі Печерського районного суду міста Києва від 22 травня 2017 року в справі № 757/22584/17-к слідчим суддею задоволено клопотання та скасовано арешт на майно. В іншій ухвалі Печерського районного суду від

10 листопада 2016 року в справі № 757/38788/16-к слідчим суддею відмовлено в задоволенні клопотання про скасування арешту, з огляду на те що досудове розслідування в кримінальному провадженні завершено, а тому слідчий суддя позбавлений можливості надати оцінку по доводах клопотання про скасування арешту майна.

Існує практика звернення до слідчого судді з вимогою скасування арешту в порядку ст. 303 КПК України, прикладом є ухвала Печерського районного суду міста Києва від 30 березня 2017 року в справі № 757/13555/17-к, ухвала Орджонікідзевського районного суду міста Харкова від 2 жовтня 2017 року в справі № 644/10344/16-к та ухвала Вінницького міського суду від 31 серпня 2017 року в справі № 127/17575/17 [8].

Отже, на практиці відсутній єдиний підхід у вирішенні цих питань слідчими суддями.

Згідно з рішенням Європейського суду з прав людини у справі «Смирнов проти Росії» від 7 червня 2007 року, під час вирішення питання щодо можливості утримання державою речових доказів варто дотримуватися справедливої рівноваги, з одного боку, між суспільним інтересом і правомірною метою, а з іншого – вимагати охорони фундаментальних прав особи. Для утримання речей державою в кожному випадку має існувати очевидна причина. У рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Іатрідіс проти Греції» за заявою № 31107/96, п. 58, ЕСЧР 1999-II, зазначено, що для арешту майна має бути достатньо підстав, які б виправдовували подальше втручання держави в право на мирне володіння майном у контексті забезпечення «справедливого балансу» між загальним інтересом суспільства та вимогами захисту прав конкретної особи [9]. Зрозуміло, що в разі закриття кримінального провадження й незняття арешту з майна в держави не має бути (навіть мінімальної) причин утримувати майно, що належить особі на праві приватної власності.

Ураховуючи вищезазначене, а також з метою подальшого усунення відповідної прогалини в законі варто передбачити процесуальний механізм зняття арешту з майна після закриття кримінального провадження слідчим, прокурором, якщо це не було зроблено. Пропонуємо ст. 174 КПК України доповнити ч. 5 у такій редакції: «У разі закриття слідчим, прокурором кримінального провадження, за яким рішення про накладення арешту на майно не скасовано, власник чи володільць такого майна має право звернутися з клопотанням до слідчого судді щодо зняття арешту

й повернення належного йому майна. Розгляд такого клопотання слідчим суддею здійснюється в порядку, визначеному ч. 2 ст. 174 КПК України».

Висновки. У системі заходів забезпечення кримінального провадження особливе місце належить такому з них, як арешт майна. Цей захід є важливим елементом механізму забезпечення завдань кримінального провадження та фактором найбільш відчутного вторгнення у сферу

права власності особи. У зв'язку з цим належна правова регламентація діяльності слідчого, прокурора, слідчого судді, суду під час накладення арешту на майно, дотримання ними законності, верховенства права, інших правових приписів є гарантією захисту майнових прав громадян і забезпечення передбачених ч. 2 ст. 170 КПК України результатів вирішення кримінального провадження.

Список літератури:

1. Гловюк І.В. Арешт майна як захід забезпечення кримінального провадження: аналіз новел. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук*. 2016. № 8. С. 155–160.
2. За перший квартал у корупціонерів конфіскували 14 тисяч гривень. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/04/17/659511/index.amp>.
3. Позитивна судова практика. URL: <http://goldarb-advice.com/%D1%81%D0%>.
4. Залучення власників тимчасово вилученого майна до розгляду клопотання про арешт такого майна порушує їх право на подачу своїх аргументів і заперечень проти накладення арешту. URL: <https://vbparkers.ua/uk/aresht-sudom-timchasovo-vilucheno-majna-bez-vikliku-vlasnika/>.
5. Анатомія пресингу. Що аналіз понад 2000 судових рішень каже про бізнес-клімат в Україні. URL: <https://ceej.kse.ua/anatomya-pressingu/>.
6. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0001740-14>.
7. Удалова Л.Д., Білоус О.В. Засада недоторканності житла чи іншого володіння особи у досудовому кримінальному провадженні : монографія. Київ : КНТ, 2015. 180 с.
8. Допоки це буде відбуватися? URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/dopoki-ce-bude-vidbuvatisya.html>.
9. Як скасувати арешт майна після закриття кримінального провадження. URL: https://protocol.ua/ua/yak_skasuvati_aresht_majna_pislya_zakrittya_kriminalnogo_provadgennya/.

Smalyuk T.V. PROBLEMATIC ISSUES OF REGULATION OF ARREST IN CRIMINAL PROCEEDINGS

The procedural procedure for seizing property in criminal proceedings has been studied. The regulatory framework for the application of this measure to ensure criminal proceedings is analyzed. Emphasis is placed on the form and content of the request for seizure of property, the legal basis for seizure of property.

It is concluded that the legislator's separation of property in the law by the decision of the Director of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine (or his deputy) is a violation of the Constitution and the CPC of Ukraine governing the application of appropriate coercive measures. The inexpediency and inefficiency of increasing the number of investigative bodies in criminal proceedings is noted.

Based on the analysis of judicial practice, procedural violations by the investigating judge, which are allowed during the consideration of the petition for seizure of property, are singled out. Emphasis is placed on preventing abuses related to the long-term seizure of property during the pre-trial investigation.

The issue of execution by the investigator, prosecutor of the decision on seizure of property, determination of its clear procedural form is investigated. The issue of cancellation and full renewal of the right of the owner or possessor to alienation, disposal and / or use of property is analyzed. The problematic issues of lifting the seizure of property in case the investigator or prosecutor decides to close the criminal proceedings are highlighted.

Emphasis is placed on increasing the role and importance of the investigator, prosecutor, investigating judge, court in ensuring the full realization of a person's property rights when seizing property, as well as improving procedural guarantees. In order to build logical and clear actions on the part of the prosecution, the investigating judge, the court, if necessary to seize the property, appropriate proposals were submitted to the criminal procedure legislation of Ukraine.

Key words: *criminal proceedings, seizure of property, property rights, participants in criminal proceedings, revocation of seizure of property.*